

Työterveyslaitos

Työikäisten työkyky ja työhön osallistuminen

Mikko Henriksson ja Vaula Siltala, Työterveyslaitos

Työkyky, työhön osallistuminen ja osatyökykyisten palvelu- ja etuuspolut tutkimusten valossa 3.12.2024

 **Suomen
kestävän kasvun
ohjelma**

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Työikäiset ja muuttuva työkyky

- Huoltosuhteen heikentymiseen on pyritty vastaamaan työhön osallistumista lisäämällä, käytännössä pidentämällä työuria molemmista päistä. Työurien jatkamiseen ns. keskeltä, eli työikäisten työkyvystä huolehtimalla on myös kiinnitetty huomiota, erityisesti osatyökykisten työmahdollisuuksien tukemisella.
- Tässä Työkykyohjelman tutkimusosion laajennoksessa Työterveyslaitoksen osio keskittyy osatyökykyisten sijaan koko työikäiseen väestöön ja sen työkykyisyyteen sekä työhön osallistumiseen. Tässä kohderyhmän laajentamisessa oli ajatus ensinäkin tavoittaa myös ne, jotka eivät vielä ole osatyökykyisiä, mutta jotka saattavat kokea työkyvyn alenemaa.

Näkökulmia työkykyyn

Työkyky on suhdekäsite, jolla viitataan **yksilön voimavarojen** ja **työn vaatimusten** väliseen suhteeseen (Järvikoski ym. 2018, Kerätär ym. 2014, Juvonen-Posti ym. 2021, Lederer ym. 2014).

Työkyvyn arviointia tehdään erilaisista intresseistä lähtien, jolloin termi saa hieman erilaisia merkityksiä eri yhteyksissä:

- Väestötutkimuksissa: **yksilön kokemus**
- Vakuutuslääketieteessä: **objektiivinen työkyvyttömyys** suhteessa työn vaatimukseen
- Työterveyshuollossa: **laaja systeeminen kokonaisuus**, jossa yksilön ominaisuudet vain osa työkykyä

Työkykyä tarkastellaan usein myös sen negaation, työkyvyttömyyden kautta. Tällöin yksilötason terveydelliset rajoitteet nousevat usein tarkasteluun. Työhön osallistumisen vaihtelua ne selittävät kuitenkin vain rajallisesti.

Muuttuva työkyky ja työkykytekijöiden kasautuminen

Työkyky muuttuu ajassa. Työkyvyn tuen myötä työkyky voi kohentua, tai toisaalta kuka tahansa täysin työkykyinen voi loukata itsensä ja olla seuraavana päivänä osatyökykyinen.

→ Työkyky on siis syklinen ilmiö, jolloin on perusteltua tarkastella sen vaihtelua laajemmassa populaatiossa.

Kun tarkastellaan työkykyyn liittyviä tekijöitä yksitellen, jää niiden yhteisvaikutus henkilöihin huomiotta.

“The thought experiment of manipulating a single condition lacks realism. Social scientists cannot and should not control away that which society has stitched together.” Desmond & Western 2018

→ EU:n kestävän kasvun ohjelman rahoituksella tehtävässä tutkimuksessa tarkastelemme työkykyisyyttä työikäisessä väestössä rekisteritutkimuksen keinoin. Tarkastelemme työkykytekijöiden kasautumista henkilöihin ja henkilöiden muodostamia luonnollisia työkykyryhmiä sekä näiden työhön osallistumista.

Suomen kestävä kasvun ohjelma – Työterveyslaitoksen tutkimusosio

Suomen kestävän kasvun ohjelma – Työterveyslaitoksen tutkimusosio

Tutkimuksessa tuotettiin työkykyä ja työhön osallistumista koskevaa tietoa päätöksenteon tueksi.

- **Aineisto:** Työikäistä väestöä koskeva laaja Työkyvyn tila Suomessa - rekisteriaineistokonaisuus.
- **Menetelmä:** Aineistosta haetaan rekisterivasteet työkykyyn liittyville tekijöille, ja ryhmitellään (K-prototypes) työikäinen väestö näiden perusteella. Myöhemmin ryhmille tehdään kolmen vuoden seuranta ja mahdollisuuksia mukaan erilaisten potentiaalisten toimenpiteiden vaikutuksia eri ryhmiin tarkastellaan mikrosimulointimenetelmin.

Tutkimus on osa kokonaisuutta, joka tehdään yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa ja hanke päättyy vuoden 2024 lopussa.

Työterveyslaitoksen tutkimusryhmä

Mikko Henriksson
erityisasiantuntija

Jarno Turunen
vanhempi asiantuntija

Elina Ahola
tutkija

Vaula Siltala
asiantuntija

Matti Joensuu
johtava tutkija

Jenni Ervasti
johtava tutkija

Työkyvyn tila Suomessa -aineisto

eläkelaji, eläkesectori ja eläkelaki, alkamis- ja päättymispvm, työkyvyttömyyden syy, hylkäykset

Eläkerekisteri
1962–

Eläketurva keskus ETK

Palkattomien aikojen etuudet 2005–

syntymävuosi, sukupuoli (henkilötunnuksesta)

Työtapaturmatilasto
1995–

Työtapaturmat (>4 päivän työkyvyttömyys)

Ansaintarekisteri
1962–

Ansaintajaksot, alkupvm, loppupvm

MI. Kelan korvaamat sairauspäivärahat, perhe- ja vanhempainetuudet, työttömyysetuudet, kuntoutusetuudet, aikuiskoulutusetuudet

Väestörekisteri
1990–

asuinkunta, postinumero, äidinkieli, siviilisääty, kansalaisuus, synnyinmaa

toimeentulotuen ajoitus ja kesto

lasten määrä, syntymävuosi

Toimeentulotuki-
rekisteri 1985–

Aineistoon poimittiin Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt, jotka 31.12.2010 olivat iältään 18–68 vuotiaita. Dynaaminen kohortti, johon poimitaan päivityksissä mukaan 90 % kunkin uuden "täysi-ikäisyyskohortin" edustajista (uudet 18 vuotta täyttäneet henkilöt).

Tilasto-
keskus

Tutkintorekisteri
1994–

koulutustaso

Kuolemansyyrekisteri
2010–

kuolinpäivä, kuolinsyy

Syntymärekisteri
1987–

THL

Syöpärekisteri 1952–

Ammattirekisteri
1990–

ammattiluokitus

Muuttoliikerekisteri
1990–

maahanmuuttopvm, maastamuuttopvm

TEM:
työkunto,
työnhakija,
työnhaku,
URA-aineisto

Terveystieteiden tutkimuskeskus
hoitoilmoitusrekisteri 1994–;
poistoilmoitusrekisteri 1969–

Kela

Työ-
terveys-
laitos

FLEED työntekijä-työnantaja-aineisto
1988–

Tulorekisteri

pahanlaatuiset kasvaimet

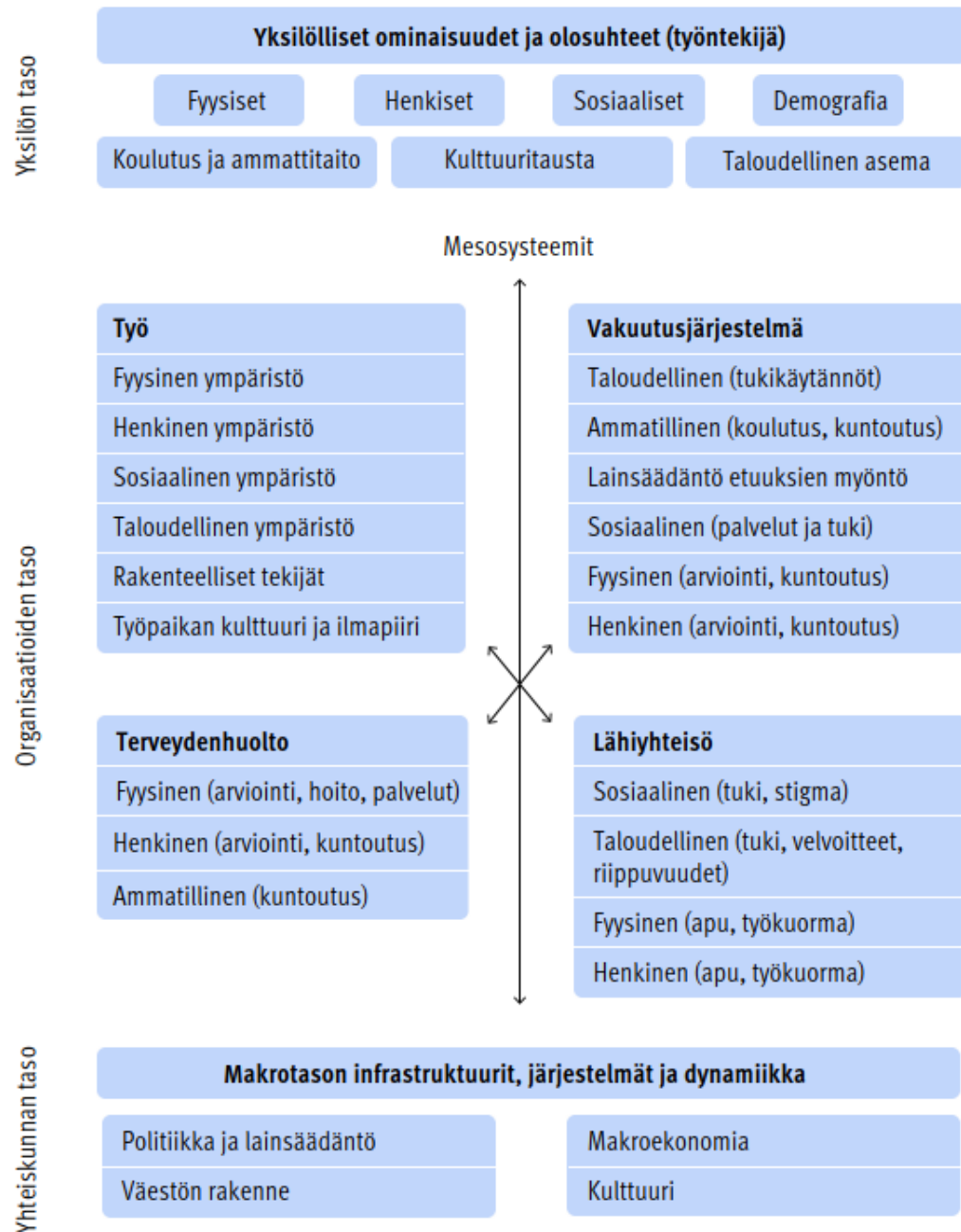
UUSI. Sairauspäiväraha (diagnoositiedot), Opintotuki, Lääkeostot ja lääkkeiden erityiskorvaukset, Vammaistuki, Työttömyysturva, Kuntoutus, kuntoutusraha, Toimeentulotuki, Eläkkeet

ammattitaudit, - tautiepäilyt

Työperäisten sairauksien rekisteri 1964–

työntekijän ammattiasema, pääasiallinen toiminta (työllinen/työtön/opiskelija/varusmies...), perhetiedot, työttömyystiedot, työssäolotiedot, tulotiedot, asumistiedot, etuustiedot, työsuhtetiedot, työvoimakoulutus-tiedot
työnantajan omistajatyypit (yksityinen/kunta/valtio...), oikeudellinen muoto, toimiala, toimipaikan liikevaihto, toimipaikan henkilöstömäärä

Työkykyyn liittyvät tekijät (Lederer ym. scoping review 2014)

Työkyvyn operationalisointi rekisteriaineistoista (mikrotaso)

Työikäisen väestön työkyky-ryhmittelyssä mukana olevat työkykyyn liittyvät muuttujat

Demografia

- Ikä
- Sukupuoli
- Asuinkunnan tyyppi

Koulutus ja ammattitaito (osaaminen)

- Tutkintoaste
- Ammattiluokka

Taloudellinen asema

- Käytettävissä olevat tulot

Sosiaaliset

- Asuntokunnan koko
- Perhetyyppi
- Alle 18-vuotiaiden lasten määrä perheessä

Fyysinen

- Terveyshaasteet

Kulttuuritausta

- Äidinkieli

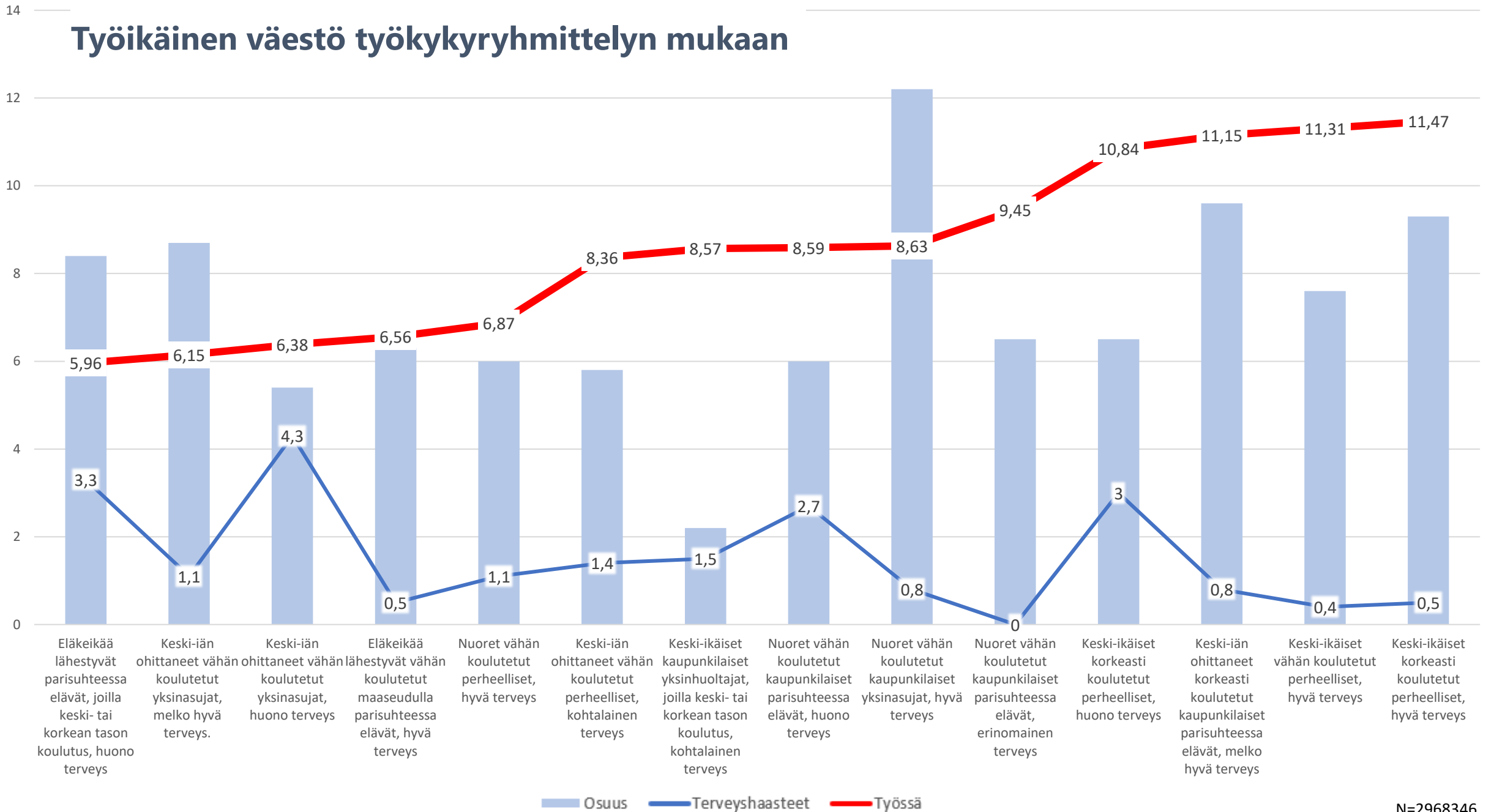
Terveyshaasteet-indeksistä tarkemmin:

- Sairauspäiväraha
  - 0 = Ei päiviä vuoden aikana
  - 1 = Alle 30 päivää vuoden aikana
  - 2 = Vähintään 30 päivää vuoden aikana
- Erikoissairaanhoidon käyttö
  - 0 = Ei käyttöä vuoden aikana
  - 2 = Käyttöä vuoden aikana
- Erityiskorvattavien lääkkeiden osto
  - 0 = Ei ostoja vuoden aikana
  - 2 = Ostoja vuoden aikana
- Yhteensä siis 0–6 pistettä

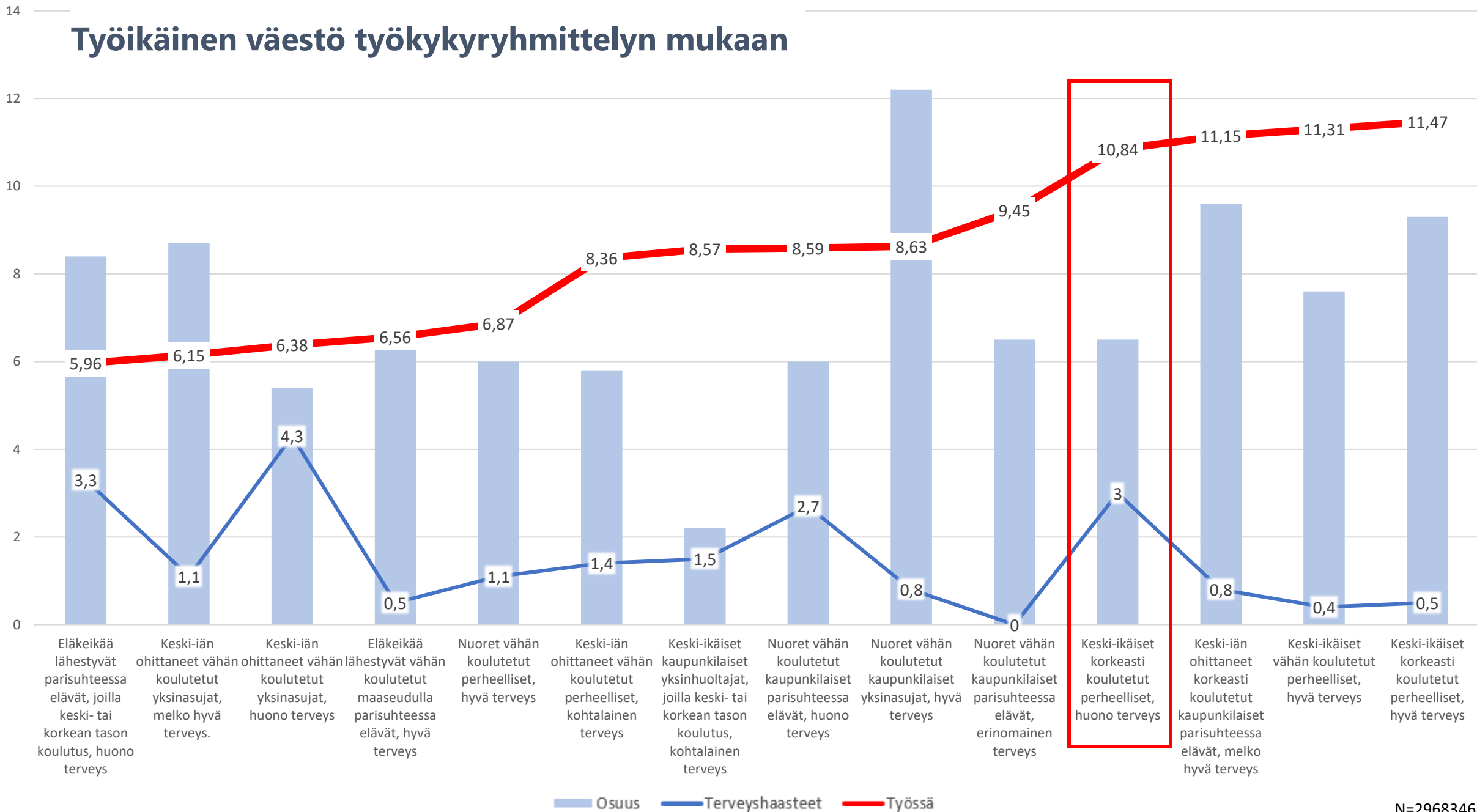
Työhön osallistumisen mittaaminen

- Käytetään Tilastokeskuksen muodostamia muuttujia
  - Työssäolokuukaudet vuoden aikana
  - Työttömyyskuukaudet vuoden aikana

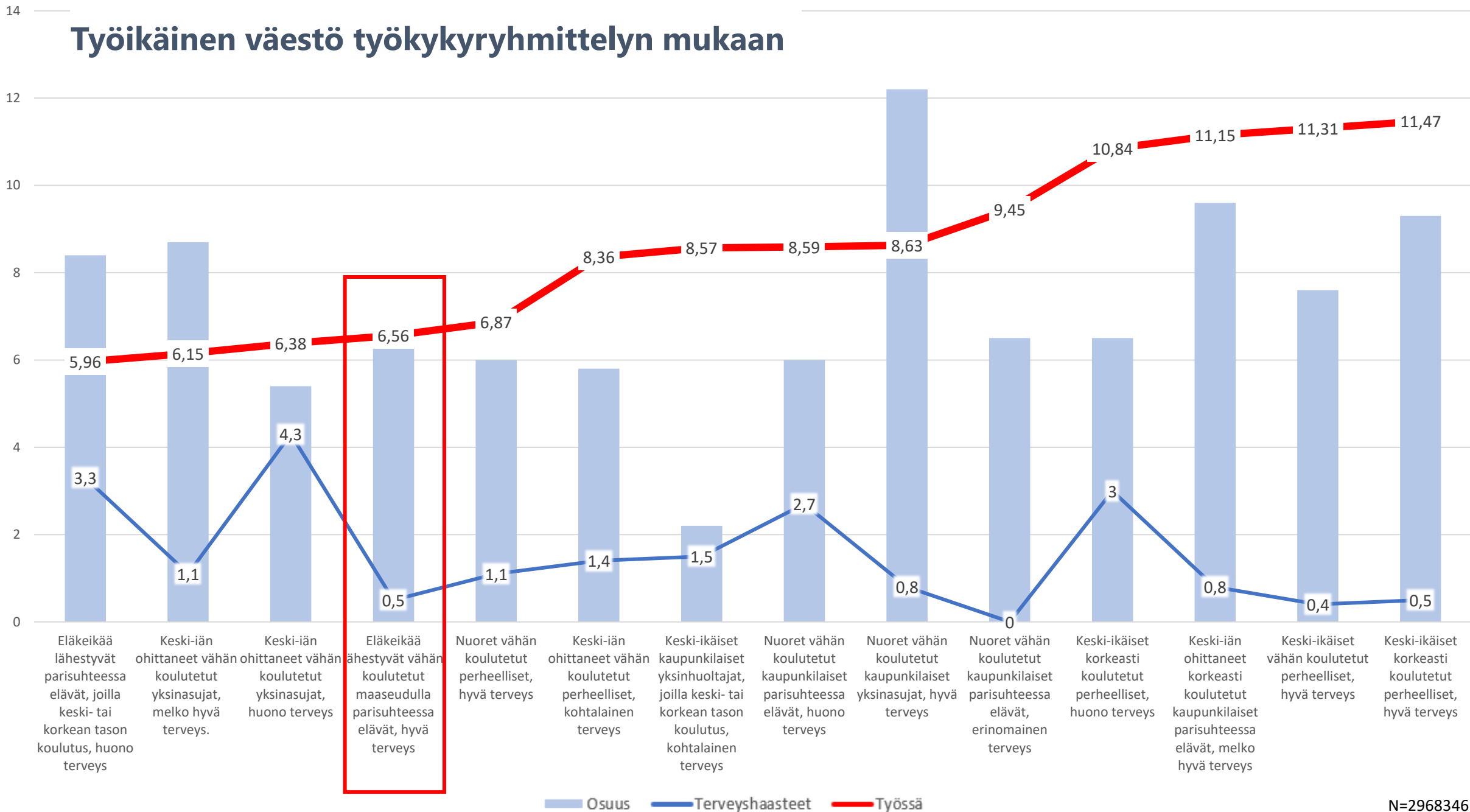
Työkäinen väestö työkykyryhmittelyn mukaan

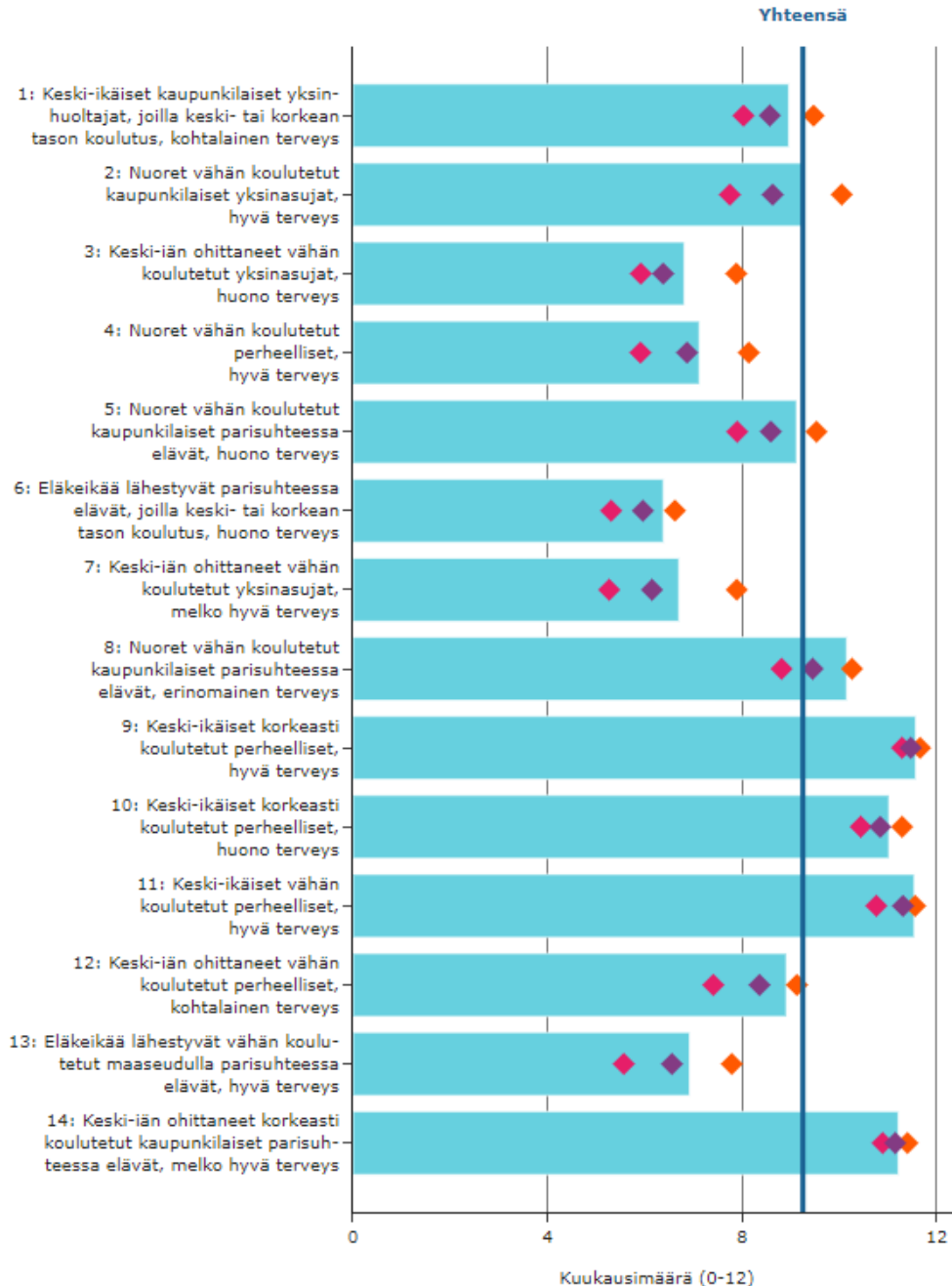

Työkäinen väestö työkykyryhmittelyn mukaan

Työkäinen väestö työkykyryhmittelyn mukaan

tyoelamatieto.fi →

teemat →

työhön osallistuminen

Esimerkki: Keski-Uusimaa

Työkykyryhmien koot, työhön

osallistumisen aste, sekä ero kansallisiin

keskiarvoihin ja ääripäihin

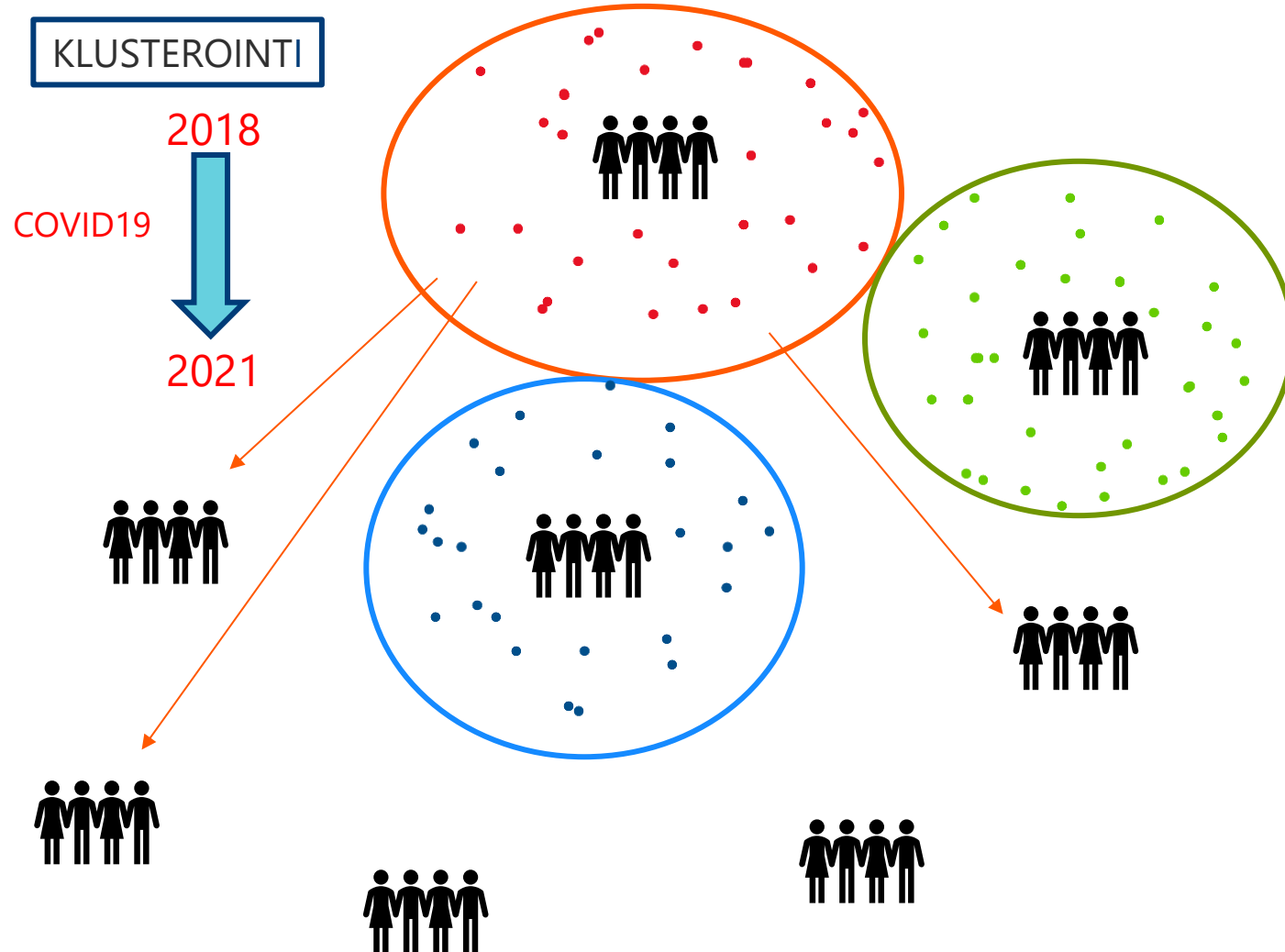
Työkyky - muutokset ajassa

3 vuoden polkuseuranta, Cluster Walk

- Työkyky muuttuu ajassa (Lederer et al. 2014)
- Poikkileikkaustiedon lisäksi myös pitkittäistarkastelua (Covid-19)
- Polkutarkastelu: Siirtymät ryhmien välillä vuosien 2018-2021 aikana

Työkyvyn taustatekijöiltään toisistaan eroavat ryhmät vuonna 2018 ja siirtymät

Muodostuneet ryhmät ja 3 vuoden seuranta

- Työhön osallistuminen
- Etuuksien käyttö (Työkyvyttömyysetuudet)
- Palveluiden käyttö? (Erikoissairaanhoido)

Mikrosimulointi

- Hankkeessa rakennettiin runkoa mikrosimulointimallille, jolla voidaan arvioida, millaisia vaikutuksia erilaisilla muutoksilla, kuten vero-, etuus- tai palvelumuutoksilla, voisi olla työkyvyltään eroavien henkilöiden työhön osallistumiseen.
  - Simulointimallinnuksessa käytetään Työkyvyn tila Suomessa -aineistoa.
- Hankkeessa toteutetulla **simulointiohjelman demoversiolla** voi tarkastella verotuksen työtulovähennykseen tehtävien erilaisten hypoteettisten muutosten vaikutuksia työhön osallistumiseen työn tarjonnan osalta eli kuinka henkilöt hakeutuvat työmarkkinoille.

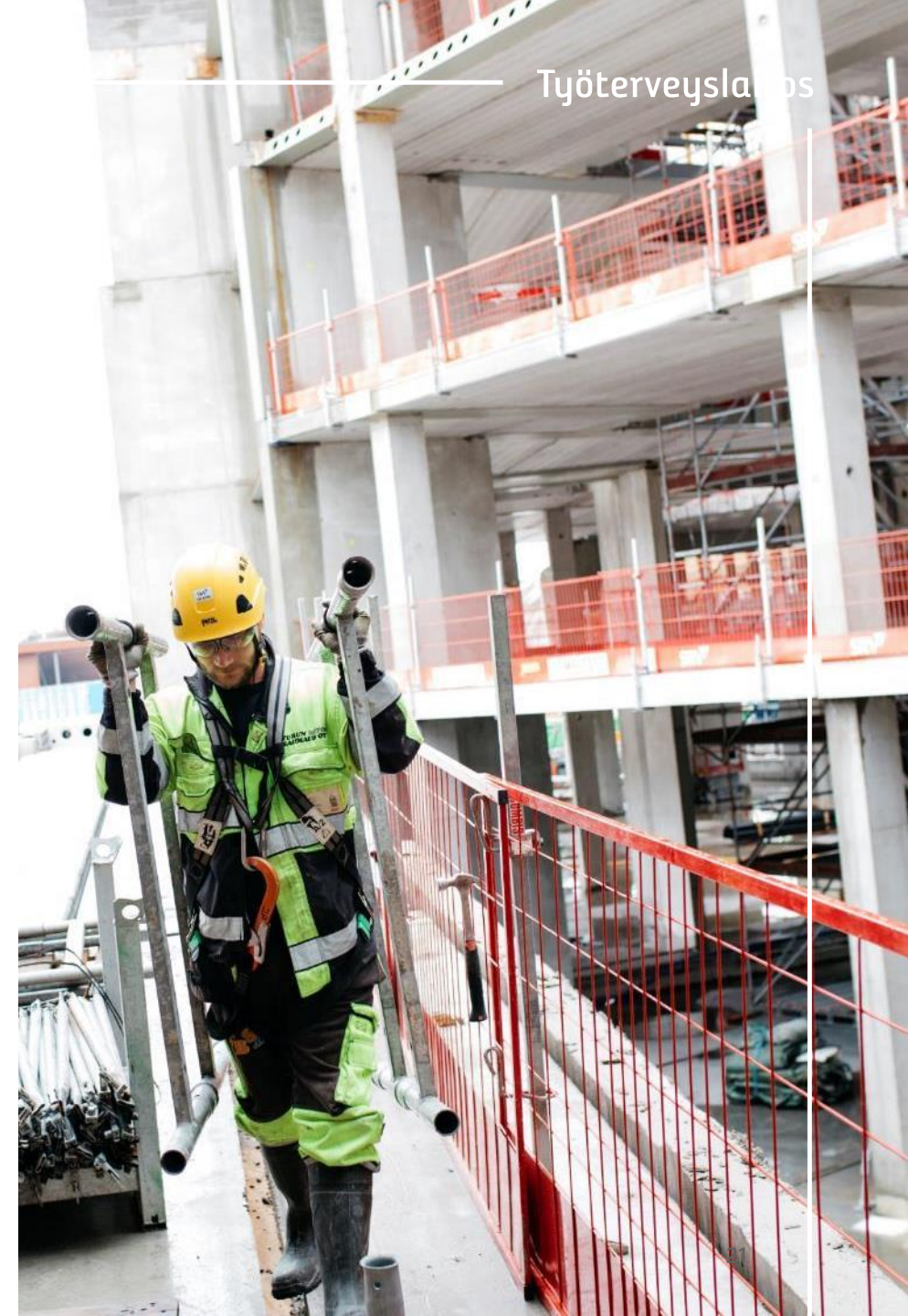
Mikrosimuloinnilla tarkoitetaan erilaisten ohjelmoitujen sääntöjen sovellusta yksikötason aineistoon.

Simulointimallinnusta on käytetty suomalaisen verotuksen ja sosiaaliturvan arvioinnissa jo vuosien ajan.

Yhteenveto ja pohdintaa

Yhteenveto ja pohdintaa

- Työikäistä väestöä tarkastellaan usein työkyvyttömyyteen liittyvien yksittäisten tekijöiden kuten iän tai sairausryhmän näkökulmasta. Yksittäiset työkykyyn ja työhön osallistumiseen liittyvät tekijät kasautuvat yksilöille. Ryhmittelyn näkökulma huomioi eri työkykytekijöiden kasautumisen yksilöihin, sekä toisiaan muistuttavien yksilöiden kasautumiseffektin luonnollisiksi ryhmiksi.
- Laajempi näkökulma ohjaa tarkastelemaan työkyvyttömyyden sijaan työkykyisyyttä ja työpotentiaalia väestössä. Monipuolisemmalle näkökulmalle on tarvetta, kun tavoitellaan työhön osallistumisen lisäämistä. Tulostemme mukaan esimerkiksi terveyteen liittyvät tekijät selittävät vain rajallisesti vaihtelua työhön osallistumisessa.
- Moniulotteisen tarkastelun avulla pystytään luomaan aiempaa konkreettisempia ja olemassa olevia ryhmiä tarkemmin koskevia toimenpiteitä ja kohdentamaan palveluita tarkemmin.

Yhteenveto ja pohdintaa

- Työkyvyn ja työhön osallistumisen muutoksia tulisi hahmottaa ja ennakoida myös väestötason näkökulmasta.
- Hyvinvointi- ja työllisyysalueilla tietoja työkykyisyysryhmistä, niiden alueellisesta jakautumisesta sekä työhön osallistumisesta voidaan tarkastella yhdessä esimerkiksi alueellisen työmarkkinatilanteen tai palvelujärjestelmän kanssa.
- Työhön osallistumisen edistämisen osalta haasteena on se, kuinka hyvinvointialueiden roolit kytkeytyvät valtakunnallisiin työllisyyden edistämistä koskeviin tavoitteisiin.
- Työikäiset, huolimatta populaation suuresta koosta, tulisi olla nuorten ja ikääntyneiden ohella oma strateginen kohderyhmä, jonka hyvinvointia ja työkykyä tulisi seurata ja tukea.

Kiitos!

tyoelamatieto.fi → teemat → työhön osallistuminen

Katso myös blogikirjoitus: Työkyvystä työpotentiaaliin

<https://www.ttl.fi/ajankohtaista/blogi/tyokyvysta-tyopotentialiin>

**LISÄÄ ASIAA TYÖELÄMÄSTÄ?
SEURAA TYÖTERVEYSLAITOSTA SOMESSA JA
VIERAILE VERKKOSIVUILLAMME TTL.FI**